

Ett exempel, från DMS 2:4, på hur en by redovisas.

Ella 1362 *innan Eldo* (DS 6691, avskr), 1366 *i Eeldo* (7346), 1460 *i Ellæ* (DN 16:207) – 10 H, 1 g.

SöH **1 sk** 1:2:2, 1551 1:0:2:4, med skuj i Heby.

1 kruj 0:1:1.

1542 **1 ky** (Sigtuna rd) 0:4:1, 1560 0:3.

1549 **1 ky** (Sigtuna rd) 0:3.

1549 **1 kyuj**.

1362 ger Magnus Finvidsson sammanlagt 1:0 i E och Heby samt Heby, Gåsinge sn, i morgongåva till sin hustru Märta Knutsdotter (se Klövsta, Kattnäs sn) (DS 6691).

1366 byter Lars Bondesson bort '11 alnar' i E till Jakob Andersson (se Ullevi, Gåsinge sn); Sixten i E är faste (DS 7346).

1381 är Jordan i E vittne vid en jordtransaktion och 1383 faste vid häradstinget (EkAp 26/10, RAp 17/1).

1385 uppfyller Knut Halstensson (Halsten Peterssons ätt) sin mor Märta Knutsdotters (Tre rosor) testamente genom att, med sin bror Håkan Halstenssons samtycke, skänka ½:0 i E och jord i Heby samt ytterligare jord i Heby, Gåsinge sn, till S:t Andreas prebenda i Strängnäs domkyrka (RAp 13/1).

1419 byter Johan Karlsson bort 0:3 till biskop Anders i Strängnäs (se *Vad, Frustuna sn) (SD 2648, SD 2654).

1435 upptas i Strängnäs domkyrkas godsförteckning en gård om 0:3 som räntar 3 tön korn, 0:3 pn och 1 pund mata (A 15 f 51v).

1444 ger Olof Nilsson Spranting (bomärkessigill) i Ekeby (se Bondekeby), Gåsinge sn, 0:0:1 till Strängnäs domkyrka som betalning av en skuld, vilken uppkommit genom ett testamente utfärdat av Torsten i Ökna, Åkers sn (RAp 12/11).

1460 är Nils i E faste vid häradstinget (UUBp 11/10, DN 16:207).

Förklaring:

Nuvarande namn är *Ella*. Orten omnämns första gången 1362 i ett svenskspråkigt diplom som har tryckts i *Diplomatarium Suecanum* som nr 6691. Dokumentet finns dock endast bevarat i avskrift. Det första originalbelägget är från 1366 och även det tryckt i *Diplomatarium Suecanum*. Därutöver har ett namnbelägg från 1460 tagits med, då stavningen här ändrats väsentligt från originalformen. Även i detta fall rör det sig om ett svenskspråkigt diplom, vilket finns tryckt i *Diplomatarium Norvegicum* vol 16, nr 207.

Orten återfinns på den ekonomiska kartan (från 1958) 1:10 000, blad 10 H, 1 g.

Södermanlands handlingar, alltså kronans jordeböcker, redovisar 1543/51 till 1573:

1. ett skattehemman som har jordetalet ett markland, två öresland och två örtugland fram till 1551, då det ändras till ett markland, två örtugland och fyra penningland. Vidare hör en skatteutjord i Heby till hemmanet.

2. en kronoutjord med jordetalet är ett öresland och ett örtugland. Utjordar markeras inte i sockenkartorna.

3. ett kyrkohemman som första gången uppträder redan 1542. Startåret för denna socken har dock satts till 1543, då hemmanet är den enda enhet som redovisas 1542. Hemmanet ingår i Sigtuna rättardöme och har jordetalet fyra öresland och ett örtugland; 1560 ändras jordetalet till tre öresland.

4. ett kyrkohemman som första gången uppträder 1549 och ingår i Sigtuna rättardöme. Jordetalet är tre öresland.

5. en kyrkoutjord utan angivet jordetal som första gången uppträder 1549.

I det övriga källmaterialet omtalas Ella elva gånger under medeltiden. I vissa fall har dock två omnämmanden slagits ihop till en enda notis. Fyra notiser behandlar direkt eller indirekt överlåtelse av jord i byn till kyrkliga institutioner, vilket var mycket vanligt under medeltiden. Notisen 1362 talar om att Magnus Finvidsson detta år skänkte ett markland jord i morgongåva till sin hustru Märta Knutsdotter. En mer utförlig redogörelse för denna morgongåva finns att läsa under Klövsta i Kattnäs socken. Följande notis, från 1366, handlar om ett jordbyte mellan Lars Bondesson och Jakob Andersson. Även för denna transaktion finns en huvudnotis, under Ullevi, Gåsinge sn. I notisen för 1381 har två korta notiser slagits ihop till en, där det anges att en i Ella fast bosatt person, Jordan, har varit vittne vid en jordtransaktion och 1383 ingått i en (faste)nämnd vid häradstinget.

Ibland har en bebyggelse inga medeltida belägg, och då blir DMS-notisen mycket kort genom att den bara återger uppgiften i landskapshandlingarna.